

Nr 232.

Ankom till riksdagens kansli den 12 juni 1921 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om beredande av medel ur statsverkets fond av rusdrycksmedel för bestri-
dande av vissa utgifter jämte i ämnet väckta motioner.*
(4:de avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 6 juni 1921 dagtecknad proposition (nr 368) med förslag angående nya inkomstberäkningar för 1921 års tilläggsstat och 1922 års riksstat m. m. har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag och med återkallande av tidigare gjorda av riksdagen ännu icke slutbehandlade förslag i den mån de strida mot de här nedan framställda, föreslagit riksdagen att bland annat besluta, att av statsverkets fond av rusdrycksmedel skola utgå följande anslag, nämligen:

dels av riksdagen anvisade:

å 1921 års tilläggsstat:

under femte huvudtiteln:
till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd,
förslagsanslag, högst kronor 11,000,000

å 1922 års riksstat:

under åttonde huvudtiteln:
» institutets för rasbiologi verksamhet, *reservations-
anslag* » 60,000
dels ock av Kungl. Maj:t äskade:

å 1921 års tilläggsstat:

under femte huvudtiteln:		
till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, förslagsanslag, högst	kronor	23,500,000
under åttonde huvudtiteln:		
» föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, reservationsanslag	»	9,000

å 1922 års riksstat:

under femte huvudtiteln:		
» bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd, förslagsanslag, högst	»	3,000,000
under åttonde huvudtiteln:		
» undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande:		
förslagsanslag, högst	kronor	125,600
reservationsanslag	»	27,000
		152,600

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande förslag har utskottet till behandling förehåft följande motionsvis gjorda framställningar, nämligen dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 94) av herr *C. G. Ekman* m. fl., och den andra inom andra kammaren (nr 172) av herr *A. Sävström* m. fl., däri hemställts, att riksdagen måtte besluta,

a) avslå regeringens förslag att 30,000,000 kronor för täckande av bränskommissionens brist skulle utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel;

b) att det under punkt 21 5:te huvudtiteln i tilläggsstaten för år 1921 föreslagna beloppet 1,490,850 kronor till paviljonger för oroliga sjuka vid Sätters och Västerviks hospital måtte utgå, såsom hos fonden upptaget räntebärande lån, ur statsverkets fond av rusdrycksmedel.

c) att däremot, under förutsättning av bifall till yrkandena i föregående punkter, de å tilläggsstaten för år 1921 å 5:te huvudtiteln upptagna anslagen under punkterna 7 och 8 å respektive 9,500 och 35,300 kronor, avseende avlöningar och vikariatsersättningar samt driftkostnader vid en statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister, samt det å 8:de huvudtiteln under punkt 75 upptagna anslaget å 9,000 kronor, till före-

läsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, måtte utgå ur ovan nämnda fond;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 95) av herr *C. G. Ekman* m. fl. och den andra inom andra kammaren (nr 173) av herr *A. Sävström* m. fl., däri hemställts, att riksdagen måtte besluta,

a) att det under punkt 77, 5:te huvudtiteln å 1922 års riksstat föreslagna beloppet 4 miljoner kronor till anläggning av ett hospital vid Hälsingborg måtte utgå såsom ur statsverkets fond av rusdrycksmedel upptaget räntebärande lån;

b) att likaledes det under punkt 202, 8:de huvudtiteln i riksstaten för år 1922 föreslagna beloppet å 1 miljon kronor för statens övertagande av egendomen Hall och uppfostringsanstalten därstädes måtte utgå såsom hos statsverkets fond av rusdrycksmedel upptaget räntebärande lån;

c) att däremot under förutsättning av bifall till yrkandena i föregående punkter 27—31 i 5:te huvudtiteln upptagna anslagen till alkoholistvård samt främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, å sammanlagt 629,350 kronor, måtte utgå ur nämnda fond;

d) att likaledes under samma förutsättning som i föregående punkt, de under punkt 228 i 8:de huvudtiteln upptagna beloppen 152,600 kronor för undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande, eller det högre belopp som till detta ändamål kan, med anledning av en väckt motion, komma att till detsamma utgå, likaledes må bestridas av statsverkets fond av rusdryckmedel.

I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Beträffande rusdrycksmedelsfondens ställning och de utgifter som skulle bestridas från densamma anför departementschefen, bland annat, följande:

»Enligt uppgift från statskontoret utgjorde rusdrycksmedelsfondens behållning vid 1920 års utgång 47.4 miljoner. Härifrån böra emellertid vid en uppskattning av fondens nu disponibla tillgångar dragas 30 miljoner, motsvarande det belopp, som den genom 1920 års riksdags beslut inrättade bostadslånefonden äger att för åren 1920 och 1921 såsom lån disponera ur fonden. Om till återstoden, 17.4 miljoner, läggs dels det belopp, som enligt senast verkställda beräkningar torde komma att för år 1921 tillföras fonden från riksstatsinkomsttitlarna brännvinstillverkningskatt, rusdrycksförsäljningsmedel och maltskatt samt i för-

höjd tull å arrak m. fl. importerade spritvaror eller 42.1 miljoner, dels ock de fonden för år 1921 tillkommande räntemedel, i nämnda års riksstat beräknade till 0.4 miljoner, skulle fondens behållning vid 1921 års slut utgöra 59.9 miljoner.

För år 1922 torde enligt senaste beräkningar kunna förväntas ett tillskott till rusdrycksmedelsfonden från titlarna brännvinstillverknings-skatt, rusdrycksförsäljningsmedel och maltskatt samt av förhöjd tull å arrak m. m. av 34.7 miljoner. Läggas härtill för år 1922 upplöpande räntemedel, i årets statsverksproposition uppskattade till 0.4 miljoner, skulle fondens behållning vid utgången av år 1922 komma att uppgå till 95 miljoner.

Emellertid är att märka, att i årets finansplan avsågs, att vissa belopp av rusdrycksmedelsfondens tillgångar skulle för olika ändamål disponeras. Sålunda förutsattes, att av fondens medel skulle anvisas

å 1921 års tilläggsstat:

under femte huvudtiteln:			
till bekämpande av arbetslösheten	kronor	3,000,000	
» alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård	»	200,000	
» särskilda åtgärder för lindrande av nöd	»	5,000,000	
» nya paviljonger för oroliga sjuka vid Sätters och Väster-viks hospital	»	1,490,850	kronor 9,690,850

under utgifter för kapitalökning:			
till återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens kristidskommissioner å 1917 och 1918 årens till-läggsstater anvisade anslag	»	30,000,000	
			Summa kronor 39,690,850

å 1922 års riksstat:

under femte huvudtiteln:			
till bekämpande av arbetslösheten	kronor	1,000,000	
» alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård	»	350,000	
» särskilda åtgärder för lindrande av nöd	»	2,000,000	
» nytt hospital vid Hälsingborg	»	4,000,000	kronor 7,350,000

under åttonde huvudtiteln:

till inköp av egendomen och uppfostringsanstalten

Hall..... kronor 1,000,000

Summa kronor 8,350,000.

Därjämte ifrågasattes, att under form av lån skulle äskas att utgå av rusdrycksmedelsfondens medel under tionde huvudtiteln å 1921 års tilläggsstat ett belopp av högst 10 miljoner för beredande av likvid för varor, avsedda att levereras till vissa nödlidande länder, samt å 1922 års riksstat under femte huvudtiteln ett till siffran ej angivet belopp till förmån för bostadslånefonden.

Påpekas må emellertid, dels att det belopp av 10 miljoner, som tänktes anvisat till beredande av likvid för vissa exportvaror, enligt riksdagens sedermera fattade beslut skall täckas av tillfälliga lånemedel, vadan rusdrycksmedelsfonden icke kommer att för nämnda syfte tagas i anspråk, dels att framställningen om anslag till alkoholistanstalt å Ventholms kungsgård ej vunnit riksdagens bifall, dels att, på sätt framgår av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 207 till riksdagen, proposition angående inköp av egendomen och uppfostringsanstalten Hall ej kommer att avlätas, dels att enligt proposition nr 357 medel till bostadslånefondens förstärkande icke komma att av 1921 års riksdag äskas, dels ock att statsutskottet hemställt om en nedsättning av det till nya paviljonger för oroliga sjuka vid Sätters och Västerviks hospital äskade anslagsbelopp till 1 miljon, varigenom, därest denna hemställan vinner riksdagens bifall, för rusdrycksmedelsfonden skulle komma att lösgöras ytterligare omkring 0.5 miljoner.»

De utgifter, som enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag ävensom tidigare gjorda framställningar skulle komma att täckas av rusdrycksmedelsfondens tillgångar, äro, med hänsyn tagen till av riksdagen beslutade förändringar, följande:

för år 1921:

under femte huvudtiteln:

till bekämpande av arbetslösheten

och lindrande av nöd..... kronor 34,500,000

» nya paviljonger för oroliga sjuka vid Sätters och Väster-

viks hospital..... » 1,000,000 kronor 35,500,000

under åttonde huvudtiteln:	
till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande	kronor 9,000
under utgifter för kapitalökning:	
» återbetalning av vissa till rörelsekapital för statens kristidskommissioner å 1917 och 1918 årens tilläggsstater anvisade anslag	» 22,000,000
Summa kronor 57,509,000	

för år 1922:

under femte huvudtiteln:	
till bekämpande av arbetslösheten och lindrande av nöd.....	kronor 3,000,000
» nytt hospital vid Hälsingborg	» 4,000,000
under åttonde huvudtiteln:	
» institutets för rasbiologi verksamhet	» 60,000
» undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande.....	» 152,600
Summa kronor 7,212,600.	

Utskottet vill erinra, hurusom till följd av avfattningen av gällande författningsbestämmelser och på grund av kristidens abnorma förhållanden rusdryckmedelsfonden under de senaste åren tillförts och jämväl hädanefter med nu gällande rusdryckslagstiftning torde komma att tillföras synnerligen betydande årliga kapitaltillskott. I betraktande härav har utskottet, trots de betänkligheter, som i de i ämnet väckta motionerna häremot anförts, ansett sig kunna tillstyrka, att fonden i av departementschefen angiven utsträckning anlitas till bestridandet av vissa utgifter, vilka till sin natur synas vara sådana, att formellt hinder härför icke torde möta.

Under återopande av vad utskottet sålunda anført, får utskottet, som i sitt nästföljande utlåtande avgiver förslag rörande beredande av medel för täckande av vissa kristidskommissioners kredit från rusdrycksmiddelsfonden, hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herr C. G. Ekman m. fl. och herr A. Sävström m. fl. i ämnet väckta

motionerna I: 94 samt II: 172, i vad de nu äro föremål för behandling, ävensom med avslag å herr C. G. Ekmans m. fl. och herr A. Sävströms m. fl. motioner I: 95 och II: 173, må besluta, att av statsverkets fond av rusdrycksmedel skola utgå följande anslag, nämligen:

å 1921 års tilläggsstat:

under femte huvudtiteln:		
till bekämpande av arbetslösheten		
och lindrande av nöd, <i>förslagsanslag</i> , högst	kronor	11,000,000
» bekämpande av arbetslösheten		
och lindrande av nöd, <i>reservationsanslag</i>	»	23,500,000
» uppförande av nya paviljonger		
för oroliga sjuka vid Sätters		
och Västerviks hospital,		
<i>reservationsanslag</i>	»	1,000,000
under åttonde huvudtiteln:		
» föreläsnings- och instruktions-		
verksamhet för nykterhetens		
befrämjande, <i>reservationsanslag</i>	»	9,000

å 1922 års riksstat:

under femte huvudtiteln:		
» bekämpande av arbetslösheten		
och lindrande av nöd, <i>förslagsanslag</i> , högst	»	3,000,000
» nytt hospital vid Hälsingborg,		
<i>reservationsanslag</i>	»	4,000,000
under åttonde huvudtiteln:		
» undervisnings- och upplysnings-		
verksamhet för nykterhetens		
främjande:		
<i>förslagsanslag</i> ,		
högst kronor		125,600
<i>reservationsanslag</i>	»	27,000
	»	152,600

till institutets för rasbiologi verksamhet, *reservationsanslag* kronor 60,000

Stockholm den 12 juni 1921.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 231.
